

ROMÂNIA

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

PLENUL

HOTĂRÂREA nr. 1466

din 17 decembrie 2014

Prin Hotărârea nr. 1043/23 septembrie 2014 Inspecția Judiciară a fost sesizată de către Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea domnului judecător Horatius Dumbravă, membru al Consiliului Superior al Magistraturii, cu privire la posibila afectare a independenței justiției prin afirmațiile făcute de domnul Traian Băsescu, Președintele României, în seara zile de 9 septembrie 2014 la un post național de televiziune, afirmații preluate ulterior de mass-media, conform cărora, așa cum declara domnul Traian Băsescu, decizii ale unor procurori au fost influențate de un ziarist important.

În esență, prin adresa cu nr. 19942/10.09.2014, domnul Horatius Dumbravă a supus atenției Plenului necesitatea verificării de către Inspecția Judiciară a afirmațiilor făcute de domnul Traian Băsescu, Președintele României, în sensul în care dacă se dovedesc reale afirmațiile Președintelui României se impune sesizarea Direcției Naționale Anticorupție pentru declanșarea cercetărilor penale în cauză, iar, dacă aceste afirmații nu au un suport real, Inspecția Judiciară să analizeze măsura în care aceste afirmații au adus atingere independenței justiției.

Afirmațiile domnului Traian Băsescu care pun în discuție independența justiției au fost făcute în seara zilei de 9 septembrie 2014, la o emisiune moderată de domnul

Robert Turcesu pe postul de televiziune B1 TV, în cadrul temei politice abordate. Domnia sa a făcut și aprecieri la adresa justiției, a numirilor în funcții de conducere a procurorilor, a implicării puterii politice și executive în înfăptuirea actului de justiție:

“Deci acesta este sistemul reminiscenței vechi care s-au transferat, să știți, și generației noi și s-ar putea să vedeți cum decizii de procurori au fost controlate de ziarist important”, domnul Traian Băsescu subliniind că “bineînțeles că nu este un ziarist”, este un “ziarist bine plătit”. A mai afirmat că “sunt unii la care din cauza incorectitudinii unor procurori nu s-a mers până la capăt, pentru că la un moment dat a intervenit cineva din sistemul putred, din sistemul vechi”.

Prin Raportul nr. 4348/IJ/1154/DIP/2014 Inspecția Judiciară a înaintat la data de 12.12.2014 Plenului Consiliului Superior al Magistraturii rezultatul verificărilor efectuate privind sesizarea Consiliului Superior al Magistraturii de apărare a independenței sistemului judiciar.

Analizând Raportul Inspecției Judiciare, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii reține următoarele:

Inspecția Judiciară, date fiind limitele sesizării, a solicitat atât Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin adresa din 16.10.2014, cât și procurorilor șefi ai Direcției Naționale Anticorupție și Direcției de Investigare a Infrapecțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism să răspundă dacă există informații, date ori documente care ar putea fi puse la dispoziția Inspecției în vederea efectuării verificărilor dispuse de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii. Dacă Direcția Națională Anticorupție și Direcția de Investigare a Infrapecțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism au răspuns că nu au astfel de date, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu a răspuns.

Astfel, Inspecția Judiciară concluzionează că din declarația președintelui României nu rezultă suficiente indicii care să conducă la identificarea procurorilor despre a căror conduită se face vorbire și nici pentru verificarea veridicității susținerilor făcute. În consecință, în raport cu lipsa de indicii care să conducă la identificarea unei cauze individualizate și a unui subiect determinat, Inspecția Judiciară apreciază că nu se impune

sesizarea Direcției Naționale Anticorupție, și nici declanșarea cercetării disciplinare nu este posibilă.

În ce privește afirmațiile domnului Traian Băsescu, Inspecția Judiciară opinează, în cuprinsul raportului, că acestea pot fi calificate mai mult ca o declarație cu tentă politică lăsând să se înțeleagă ori dorind a se transmite îngrijorarea sa pentru evoluția sistemului judiciar, supus din ce în ce mai multor presiuni mediatice și declarații politice. În continuare, Inspecția Judiciară argumentează că prin comentariile făcute de domnul Traian Băsescu în emisiune – “sunt unii la care din cauza incorectitudinii unor procurori nu s-a mers până la capăt, pentru că la un moment dat a intervenit cineva din sistemul putred, din sistemul vechi” mai degrabă se dorește a se da un avertisment cu privire la riscurile implicării celorlalte puteri ale statului în actul de înfăptuire a justiției.

Totodată, în cuprinsul raportului întocmit de Inspecția Judiciară se arată că aceasta nu are posibilitatea efectuării de verificări față de un subiect determinat, opiniile Președintelui României nefiind apte de a fi probate, chiar domnia sa lăsând să se înțeleagă că există probabilitatea ca într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat să devină publice decizii ale unor procurori controlate de un ziarist sau mai exact o persoană influentă ce se ascunde sub masca ziaristului.

Or, apreciază Inspecția Judiciară, în atare situație “nu poate fi vorba de o imixtiune a Președintelui României în înfăptuirea actului de justiție, care să creeze presiuni asupra vreunui magistrat investit cu soluționarea unei cauze” și reprezintă, astfel de afirmații – își continua argumentarea Inspecția Judiciară – “atenționarea, avertizarea sau informarea cu privire la posibilitatea descoperirii în viitor a unor disfuncții în ceea ce privește aplicarea legii de către magistrați ... (acestea nu fac) parte din categoria acțiunilor ce pot afecta independența sistemului judiciar, fiind mai degrabă o acțiune desfășurată în scopul prevenirii unor eventuale pericole, atacuri sau imixțiuni menite a controla sistemul judiciar din România, acțiuni ce sunt caracteristice omului politic în general, în cadrul discursului public”.

Totuși, Inspecția Judiciară apreciază că aceste afirmații pot crea suspiciuni cu privire la independența magistraților vulnerabili la presiuni ori influențe din interiorul sau exteriorul sistemului judiciar și pot afecta prestigiul și credibilitatea justiției. Or, dacă

Președintele României face afirmații publice referitoare la credibilitatea sistemului judiciar, cu atât mai mult ceilalți cetățeni implicați în desfășurarea procedurilor judiciare, în calitate de părți ori subiecți procesuali, sunt influențați să-și piardă încrederea în justiție.

De aceea, se conchide în raport, chiar și în cadrul discursurilor politice în aspectele care vizează autoritatea justiției trebuie să se țină seama de rolul care revine puterii judiciare și de necesitatea de a se păstra încrederea cetățenilor în actul de justiție, în scopul protejării magistraților de atacurile lipsite de fundament, venite din partea oricărei persoane.

Din analiza tuturor acestor elemente, inclusiv a afirmațiilor domnului Traian Băsescu făcute la o emisiune politică la un post de televiziune din 9 septembrie 2014, precum și în raport cu concluziile formulate în raport de Inspekția Judiciară, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii constată că prin aceste afirmații Președintele României a adus atingere independenței justiției cu următoarele argumente:

La data de 9 septembrie 2014, domnul Traian Băsescu, Președintele României, a participat la o emisiune cu caracter politic la postul de televiziune B1 TV, moderată de domnul Robert Turcesu.

Principalele afirmații ale domnului Traian Băsescu care pun în discuție independența justiției au fost: “Deci acesta este sistemul reminiscenței vechi care s-au transferat, să știți, și generației noi și s-ar putea să vedeți cum decizii de procurori au fost controlate de ziarist important”, domnul Traian Băsescu subliniind că “bineînțeles că nu este un ziarist”, este un “ziarist bine plătit”. A mai afirmat că “sunt unii la care din cauza incorectitudinii unor procurori nu s-a mers până la capăt, pentru că la un moment dat a intervenit cineva din sistemul putred, din sistemul vechi”.

Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit art. 30 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, are dreptul și obligația de a apăra magistrații împotriva oricărui act care le-ar afecta independența sau imparțialitatea ori ar crea suspiciuni cu privire la acestea.

Independența și imparțialitatea procurorilor precum și necesitatea respectării acestora, este prevăzută în reglementări interne și internaționale.

Principiile independenței și imparțialității magistraților sunt consfințite de reglementările interne ale art. 124 alin. 3 din Constituția României, art. 3 alin. 1 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor precum și în art. 3 alin. 2 din Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor.

Referiri privind aceste principii se regăsesc și în mai multe reglementări internaționale.

Astfel, în Principiile fundamentale referitoare la independența magistratului, adoptate la Milano în anul 1985 și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite se precizează la articolul 1 că „independența magistraturii trebuie garantată de către stat și enunțată în Constituție sau altă lege națională, iar toate instituțiile guvernamentale sau altele trebuie să o respecte”.

În cadrul aceluiași principii, la articolul 2, se menționează că „sistemul juridic va decide în problemele care îi sunt înaintate imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără vreo restricție, influență incorectă, sugestie, presiune, amenințare sau interferență, directă sau indirectă, din orice parte sau pentru orice motiv”.

Recomandarea (94) 12 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind independența, eficiența și rolul judecătorilor, adoptată la 13 octombrie 1994, dorind să promoveze independența sistemului judiciar a elaborat mai multe reguli cu valoare de principiu.

Una dintre acestea vizează obligația statelor de a lua toate măsurile necesare pentru a respecta, promova și proteja independența judecătorilor.

Documentul prevede că sensul de „independența judecătorilor” nu se referă exclusiv la judecători, ci acoperă sistemul judiciar în întregime.

Conținutul acestui principiu constă în obligația executivului și legislativului să se abțină de la adoptarea oricăror măsuri care ar putea submina independența judecătorilor. Pe lângă toate acestea, se precizează în document, „că nu ar trebui să fie permis grupurilor de presiune să submineze independența sistemului judiciar”.

De altfel, Constituția României prevede la art. 1 paragraf 4 că puterile constituite în stat, respectiv cea legislativă, executivă și judecătorească, sunt separate, funcțiunea lor

fiind ca atare detaliată în Constituție, aceste puteri constituite în stat trebuind să funcționeze, însă, în echilibru una față de alta.

Atribuțiile Președintelui României sunt, printre altele, prevăzute de art. 81 paragraf 2 din Constituție: “Președintele României veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice. În acest scop, Președintele exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate”. De asemenea, tot conform Constituției (art. 133 paragraf 6), “Președintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă”, Consiliul Superior al Magistraturii fiind “...garantul independenței justiției” (art. 133 paragraf 1 din Constituție).

Sintetizând, se poate spune că președintele României are responsabilitatea de a veghea ca justiția să funcționeze bine și de a-și exercita funcția de mediator între justiție, ca parte a statului român și societate.

Afirmațiile publice ale domnului Traian Băsescu din seara zilei de 9 septembrie 2014 nu pot fi apreciate ca fiind în consonanță cu dispozițiile constituționale mai sus-enunțate, ele fiind de natură să submineze independența justiției.

Aici trebuie avut în vedere, în principal, cadrul legal care definește independența sistemului judiciar și limitele libertății de exprimare. Independența sistemului judiciar, ca și a judecătorului, trebuie să fie privită:

- atât din punct de vedere obiectiv, și anume a asigurării protecției justiției și a judecătorilor în fața presiunilor exercitate de factori politici, mass – media sau alte presiuni externe și a existenței unor mecanisme legale apte să asigure această protecție,
- cât și subiectiv, din perspectiva încrederii cetățenilor față de justiție și judecătorii chemați să îndeplinească actul de justiție, așa cum aceste noțiuni sunt definite de Rețeaua Consiliilor Judiciare din Uniunea Europeană în colaborare cu Comisia Europeană.

Cum se arată și în raportul Inspecției Judiciare, domnul Traian Băsescu a lăsat să se înțeleagă, în interviul de la televiziunea sus-menționată, că există probabilitatea ca într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat să devină publice decizii ale unor procurori controlate de un ziarist sau, mai exact, de o persoană influentă ce se ascunde sub masca ziaristului.

Acuzația este una concret determinată, cum se observă cu ușurință din modul în care Președintele României a formulat aceste afirmații: un procuror sau mai mulți procurori au instrumentat sau instrumentează cauze la comanda unor persoane influente, lucru ce se va afla public într-un viitor apropiat.

Pe de-o parte, dacă această acuzație ar fi una adevărată, bazată pe informații certe, mijloacele cu care Președintele României ar fi putut acționa legal și constituțional sunt concret prevăzute de acest cadru legal:

- ar fi putut prezenta Consiliului informațiile pe care le deține și să solicite ca această instituție să-și exercite atribuția de garant al independenței justiției;
- să sesizeze Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau Procurorul Șef al Direcției Naționale Anticorupție în ipoteza în care se apreciază că ar exista indicii cu privire la săvârșirea de fapte de corupție ale unui sau unor procurori.

În schimb, domnul Traian Băsescu a ales varianta unei declarații publice la un post de televiziune, variantă în care nu poate fi sesizată vreo acțiune de mediere între stat, reprezentat aici de justiție, și societate, ci mai degrabă o declarație de natură politică folosită într-un context și ca instrument în bătălia politică.

Or, domnul Traian Băsescu are responsabilitatea ca autoritățile statului să funcționeze bine, având mijloace legale de a face și solicita acest lucru, dar și de a garanta independența justiției, lucru pe care Președintele României nu l-a făcut.

Pe de altă parte, afirmațiile domnului Traian Băsescu din 9 septembrie sunt de natură să încalce independența justiției prin faptul că acestea conduc la subminarea credibilității sistemului judiciar, crează artificial suspiciuni cu privire la independența magistraților, deși printre principalele atribuții constituționale ale Președintelui României se numără și medierea între stat și societate și nu subminarea autorității unei instituții constituționale, cum este justiția ca parte a statului.

Plenul Consiliului Superior al Magistraturii recunoaște că un politician, chiar Președintele României, poate să aibă declarații/opinii politice cu privire la fenomene sociale, funcționarea autorităților constituționale. Însă, aceste opinii trebuie să fie proporționale cu limitele în care aceste afirmații trebuie făcute și care sunt cuprinse

sintetic în dispozițiile art. 10 paragraf 2 ale Convenției Drepturilor și Libertăților Omului, și anume limite care într-o societate democratică constituie măsuri necesare pentru garantarea independenței justiției.

Referindu-se la restrângerea libertății de exprimare în scopul garantării autorității și imparțialității puterii judecătorești, în jurisprudența Curții Europene de Justiție se apreciază în mod constant că un rol important în asigurarea independenței și imparțialității judecătorului îl au și aparențele (cauzele Findlay versus Regatul Unit, 25.09.1997, Mc Gonnell versus Regatul Unit, 08.02.2000), astfel încât afirmațiile formulate sub diferite modalități trebuie să elimine orice suspiciune privind afectarea independenței judecătorilor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Pager și Oberschlick contra Austriei a decis că „activitatea justiției nu poate fi discutată fără să se aibă în vedere anumite limite pentru a nu submina autoritatea acesteia, comandament deosebit de important într-un stat de drept”.

Or, Președintele României a încălcat aceste limite de proporționalitate, așa cum sunt ele definite de Convenție și de practica Curții Europene a Drepturilor Omului, afectând independența justiției.

Domnul Traian Băsescu, în calitatea domniei sale de Președinte al României, a încălcat independența justiției văzută din punct de vedere obiectiv prin faptul că tocmai afirmațiile domniei sale s-au constituit ca un factor de presiune nejustificat și exterior justiției. Astfel, sugerând că sunt “decizii” ale unor procurori care sunt controlate de “ziariști importanți” sau “ziariști bine plătiți” sau că cineva “din sistemul putred, sistemul vechi” a intervenit la procurori incorecți pentru “a nu merge până la capăt”, fără a oferi elemente concrete în ce constă acest control și fără a sesiza organele statului îndreptățite a efectua verificări sau anchete care să constate veridicitatea acestor alegații, afirmațiile Președintelui României s-au constituit ele însele într-un factor de presiune nejustificat asupra activității procurorilor, cu atât mai mult cu cât la momentul la care au fost făcute afirmațiile, puteau fi în desfășurare anchete, în competența unor asemenea procurori.

În egală măsură, independența a fost încălcată și din punct de vedere subiectiv prin faptul că aceste afirmații sunt de natură să submineze încrederea cetățenilor, a

societății față de justiție. Se induce, nejustificat, ideea că justiția este sau poate fi controlată de persoane cu influență mediatică, ceea ce face ca justiției să-i lipsească unul din atributele sale fundamentale, și anume independența și imparțialitatea în îndeplinirea actului de justiție.

Pentru aceste considerente, Plenul va reține că declarațiile în care Președintele României face aprecieri cu privire la activitatea justiției, prin referirea la fapte concrete, determinate, inducând în același timp o presiune asupra activității procurorilor, au încălcat limitele libertății discursului politic, în raport cu activitatea magistraților și s-a adus atingere principiului constituțional al separației puterilor în stat, cu consecința afectării independenței sistemului judiciar.

De aceea Plenul Consiliului Superior al Magistraturii trebuie să își exercite, pe deplin, rolul constituțional și legal, dar și cel prevăzut de art. 10 paragraf 2 din Convenția Europeană a Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului, și anume de a constata încălcarea independenței justiției, a activității procurorilor pentru îndeplinirea unui act de justiție independent și imparțial.

Chiar dacă instrumentele de sancționare pe care Plenul Consiliului Superior al Magistraturii le are la îndemână față de afirmațiile făcute de Președintele României nu sunt de natură penală sau civilă și nici nu poate obliga în vreun fel autorul acestor afirmații la anumite constrângeri, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii consideră această constatare ca fiind o sancțiune morală împotriva domnului Traian Băsescu, motiv pentru care va dispune pe lângă publicarea conform legii a acestei hotărâri și la emiterea unui comunicat oficial de către Biroul de informare publică și relații cu mass-media din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, în sensul concluziilor Inspecției Judiciare, comunicat ce este destinat publicului.

Față de cele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 30 alin. (2) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct și secret, cu majoritatea voturilor membrilor prezenți;

PLENUL

CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

HOTĂRĂȘTE

Art.1 - Prin declarațiile făcute de domnul Traian Băsescu, președintele României, în cadrul unei emisiuni televizate, la data de 09 septembrie 2014, declarații preluate ulterior de mass-media, s-a adus atingere independenței sistemului judiciar.

Art.2 - Prezenta hotărâre se comunică Inspecției judiciare.

Data în București, la data de 17 decembrie 2014

Președinte,
Judecător dr. Adrian BORDEA

